

ДА 1000-годдзя ХРЫШЧЭННЯ БЕЛАЙ РУСІ

ЦАРКВА — ГЭТА НАРОД

У канцы верасня на Беларусі адбыліся ўрачыстасці, прысвечаныя святкаванню 1000-годдзя Полацкай епархіі праваслаўнай Царквы на Беларусі. Калі зараз звяртаешся да прамоў, якія прагучалі ў гэтыя дні (а іх было шмат), то здаецца, што найбольш поўна сэнс юбілею вызначыў народны пэст Беларусі Ніл Гілевіч: «1000-гадовы шлях, які прайшла наша краіна пад блашаваным сямом хрысціянскай веры, мы азіраем, вядома ж, не толькі для таго, каб паганарыцца мінулым або настальгічна паўздыкаць аб незваротна страчаным, а ў першую чаргу для таго, каб, дэкануўшыся да вытокаў, лепш зразумець сябе сённяшніх і яснай убачыць свой заўтрашні дзень, будучыню зямлі, якой належым».

24 верасня, у першы дзень свята, госці пазнаёміліся з Мінскам, яго царкваламі, слаўтас-

цамі і месцамі будаўніцтва будучых храмаў горада, а таксама наведалі выставу работ заслужанага работніка культуры Беларусі мастака Яўгена Ждана ў Нацыянальнай мастацкай галерэі. У той жа дзень адбыўся малебен перад Цудатворным абразом Божай Маці, названым «Мінскі», у Свята-Духавым кафедральным саборы.

Колькі людзей прайшло перад гэтай іконай, колькі просьбаў чалавечых ведае яна, колькі вачэй углядалася ў яе чудатворны лік, толькі такой колькасці фота, кіна і відэакамер. Так праходзілі ў Заслаўі ўрачыстасці, прысвечаныя 1000-годдзю хрысціянства Беларусі. **НА ЗДЫМКУ:** шэсце з хрысціянскім годам да Спаса-Праабражэнскага храма.

[Заканчэнне на 4-й стар.]

З 'ЯУЛЕННЕ новага жыцця — вялікая таёмніца. Дзіця — гэта ўжо маленькі свет. Космас. Людзі заўсёды чакалі дзіця і верылі ў святасць гэтай з'явы.

Астралагі сцвярджаюць, што сувязь паміж маці і дзіцем з'яўляецца да нараджэння і не губляецца пасля смерці. Кажуць яшчэ, што дзіця выбірае сабе бацькоў, каб з імі прайсці свой шлях эвалюцыі. Мы раптам зацікавіліся астралагіяй. Так было заўжды ў крызісныя часы. Аднак наўрад ці быў калісь-

— з'ява, што фарміравалася дзесяцігоддзямі. На Беларусі ж нараджальнасць упала на 56 940 чалавек за 5 год. Мусіць, лічы гэта — лепшыя сведкі нашага нестабільнага жыцця, узровень якога паніжаецца год ад года. Час, калі нарадзіцца, не выбіраюць. Немагчыма даць жыццё свайму дзіцятку ў іншы час, акрамя свайго, нават, калі ён такі неспакойны, як наш. Жанчына заўсёды непакоілася за лёс свайго дзіцяці, зараз — асабліва.

У Андрэя Платонава ў рамане «Чавенгур» апісваецца

СЯМ'Я: АД АСТРАЛОГІ

ДА СТАТЫСТЫКІ

ХТО ВЫРАТУЕ НЕМАЎЛЯТКА?

ці такім цяжкім для чалавечтва пераход з аднаго стагоддзя ў другое, як з XX у XXI. Адметнай рысай сённяшняга пераходу, на мой погляд, з'яўляецца неадэкватнае разуменне спрадвечных паняццяў — жыцця, нараджэння. Намі згублены каштоўнасці чалавечтва, што зберагалі яго ад злых сіл.

Ці не жудасна, што сёння гучыць актуальна старая прыказка-пажаданне — «скаціны з прыплодам, а дзетак з прыморцам». Канешне, ніхто не гаворыць такіх слоў уголас. Аднак усё часцей чуюцца сярод моладзі разважанні пра тое, што дзедзі — непамерны цяжар, што мець сёння дзяцей — раскоша. Маці сённяшніх нявест было 22-25 гадоў, калі яны нарадзілі першае дзіця. Іх час меў свае цяжкасці. Аднак яны нараджалі дзяцей. Наша ж пакаленне 20-23-гадовых ведае добра, што не кожны сёння можа мець дзіця, таму што яно патрабуе асобных умоў і немалых грошай. Першае і другое ёсць далёка не ў кожнай сям'і. Шмат маіх знаёмых, якія ўжо 1-2 гады замужам, чакаюць лепшых часоў для нараджэння дзіцяці. Спадзяюся на лепшае і я. А пакуль што вельмі сумныя лічбы паведамлілі мне ў Дзяржкамстаце Беларусі. З 1986 года памяншаецца колькасць народжаных дзяцей. Калі ў 1986-м нарадзілася 171 611, то ў 1991 — 132 045 дзяцей. А прырост насельніцтва суадносна 74 335 і 17 395 чалавек.

Канешне, можна ўспомніць, што ў развітых краінах (Швейцарыя, напрыклад) прырост насельніцтва невялікі. Ёсць краіны, дзе ён прыбліжаны да нуля. І, наадварот, асабліва вялікі прырост у маларазвітых афрыканскіх дзяржавах. Усё так. Аднак малы прырост у Швейцарыі

голад 30-х гадоў у Расіі. Тады жанчыны неслі сваіх немаўлятак да бабкі. Ёй плацілі, хто чым мог, а яна давала ім спецыяльны раствор. Дзеткі ціхенька паміралі. Такое было пазбаўленне ад мук. Сёння гэтага не робяць. Аднак ёсць больш «цывілізаваныя» спосабы знішчэння жыцця. Ёсць абарты. І колькасць іх на Беларусі расце і робіць бездапаможнай усю філасофію свету. У 1991 годзе было зроблена 235 288 абортў. Вы бачыце, што гэтая лічба перавышае колькасць народжаных на 103 243. Як мне тлумачылі ў Дзяржкамстаце, лічбы, звязаныя з абортамі, заніжаны. Справа ў тым, што там улічваюць толькі зарэгістраваныя ў медыцынскіх установах Міністэрства аховы здароўя. Аднак абарты робяць яшчэ ў клініках беларускай чыгункі, напрыклад. Яны не ўваходзяць у статыстыку, прыведзеную вышэй. Не фіксуюцца так званыя крымінальныя абарты, якія робяцца не ў бальніцах, часта не медыкамі. Пра такі аборт даведваюцца, толькі калі жанчына трапляе ў аддзяленне крымінальных абортў, каб уратаваць сваё жыццё.

Зрабіць аборт вельмі проста. Беларусь у адносінах да гэтай з'явы атрымала ў спадчыну погляды былога сацыялістычнага грамадства. Яно ніколі не лічыла асабліва каштоўным чалавечым жыццём. Дзяржава стварыла для жанчын такія ўмовы, што нарадзіць дзіця без афіцыйнага мужа лічылася і лічыцца большай ганьбай, чым зрабіць аборт. Увагу грамадства яшчэ звярталі на сірот пры жывых бацьках у дзіцячых дамах. Пра абарты нібы не ведаў ніхто.

[Заканчэнне на 3-й стар.]

СЛАБАЕ СУЦЯШЭННЕ

ДЗЕНЬ ПАЖЫЛЫХ ЛЮДЗЕЙ

Генеральная Асамблея ААН абвясціла 1 кастрычніка Міжнародным днём пажылых людзей. Гэты гуманны акт накіраваны на прыцягненне ўвагі да іх патрэб, сацыяльнай абароны.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь 21 верасня 1992 года сваім указам аб'явіў 1 кастрычніка 1992 года Днём пажылых людзей Рэспублікі Беларусь. Савету Міністраў дадзены аднаведныя даручэнні, якімі прадугледжана рэдэрацыйнае і сацыяльнае абарону.

У нашай рэспубліцы зараз амаль кожны чацвёрты жыхар з'яўляецца чалавекам пажылога ўзросту.

Цяпер, ва ўмовах спаду вытворчасці, хуткага росту цэн, іх старасць становіцца ўсё больш незабеспечанай, многія з іх апынуліся на мяжы беднасці.

У Звароце Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў рэспублікі да суайчыннікаў, прымеркаваным да Дня пажылых людзей, у прыватнасці, гаворыцца: «Пакуль дзяржава застаецца беднай, пакуль эканоміка ў крызісе, немагчыма ў поўнай ступені забяспечыць і матэрыяльныя патрэбы пажылых людзей».

Разам з тым парламент і ўрад імкнуцца рабіць максімум магчымага, каб ветэраны адчулі хоць нейкую палётку. На чарговай сесіі Вярхоўнага Савета мяркуецца разгледзець пытанне аб павелічэнні мінімальнага размеру заробтнай платы і пенсій.

1 кастрычніка было адзначана ў Беларусі як свята пажылых людзей.

«Пасля прыняцця рашэння аб правядзенні рэферэндума наменклатурны ўрад Беларусі зрабіў рэзкі паварот у бок Расіі, адкрыта адкідаючы нацыянальны інтарэсы беларускай дзяржавы. 20 ліпеня 1992 года ў Маскве былі падпісаны Пратакол спаткання ўрадавых дэлегацый Расіі і Беларусі, Дагавор аб каардынацыі дзейнасці ў ваеннай галіне. Пагадненне аб стратэгічных сілах, часова размешчаных на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, і іншыя дакументы, згодна з якімі Беларусь збіраецца мець «адзіную грашовую сістэму» з Расіяй на аснове расійскага рубля. Відавочна, няма патрэбы тлумачыць, што такое рашэнне і існуючы становішчы было б раўназначна страце суверэнітэту, нацыянальнай капітуляцыі. Тады ўсялякія эканамічныя рэформы на Беларусі губляюць сэнс. Беларускі народ з іх нічога не скарыстае.

Пайстае пытанне, чаму такія пагадненні сталі магчымымі. Галоўная прычына — ізноў рэферэндум. У выпадку паражэння на рэферэндуме і на выбарах беларуская посткамуністычная наменклатура спадзяецца на ўмяшанне і падтрымку чужой дзяржавы.

Магу з поўнай упэўненасцю сказаць, што тыя, хто захоўвае ўжыць радыкальныя сродкі супраць Беларусі, пацярпяць поўны крах, які можа стаць канцом Расійскай імперыі. Мы — народ іншай культуры, які ўмее захоўваць мір і цаніць чалавечую асобу».

Зянон ПАЗЬНЯК, народны дэпутат Беларусі.

ДЫПЛАМАТЫЧНАЯ ХРОНІКА

ПАСОЛ ПОЛЬШЧЫ ў БЕЛАРУСІ

1 кастрычніка Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Польшчы ў Рэспубліцы Беларусь Яніна-Эльжбета Смулак уручыла вяршыцельныя граматы Старшынні беларускага парламента Станіславу Шумкевічу.

Яніна-Эльжбета Смулак (Эльжбета Смулкава) — прафесар Баршайскага ўніверсітэта, паланіст-славіст, спецыяліст у галіне беларускага мовазнаўства і праблематыкі польска-беларуска-літоўскага этнічна-культурнага пагранічча. Аўтар трох манаграфій і звыш 90 навуковых работ па гэтай тэме, рэдактар калектывных зборнікаў.

Нарадзілася 24 чэрвеня 1931 года ў Львове ў сям'і інжынера лясніцтва. У 1941—1946 гадах была дэпартавана ў Сібір. Пасля вяртання ў Польшчу працавала і працягвала вучобу, атрымаўшы ў 1956 годзе званне магістра польскай філалогіі ва ўніверсітэце імя М. Каперніка ў Торуні. З 1957 па 1991 год працавала ў Варшаўскім ўніверсітэце спачатку на кафедры беларускай філалогіі, а потым на кафедры агульнага мовазнаўства, прайшоўшы ўсе ступені прафесіянальнай падрыхтоўкі ад асістэнта да прафесара.

У 1991 годзе была назначана генеральным консулам Рэспублікі Польшчы ў Мінску. З чэрвеня 1992 года — пасля стварэння пасольства — выконвала функцыі часовага паверанага ў справах Рэспублікі Польшчы ў Рэспубліцы Беларусь.

Беспартыйная, з 1980 года — член «Салідарнасці».

НЯМА КАНФРАНТАЦЫІ

Імкненне не толькі захаваць, але і прымяніць гістарычны сувязі паміж расійскай і беларускай дзяржавамі, развіваючы сёння адносіны на новай, раўнапраўнай і ўзаемавыгаднай асно-

ве, выказаў ад імя свайго ўрада Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Расійскай Федэрацыі ў Рэспубліцы Беларусь Ігар Сапрыкін, уручаючы 29 верасня Вяршыцельныя граматы Старшынні Беларускага парламента Станіславу Шумкевічу.

— Нашы народы маюць агульныя славянскія карані, што ідуць у глыб вякоў, — падкрэсліў Ігар Сапрыкін у свайой прывітальнай прамове ў ходзе ўрачыстай цырымоніі. — Рускі і беларускі народы заўсёды цягнуліся адзін да аднаго, адчувалі цесную сувязь культурных і духоўных традыцый. Гэта сувязь прайшла суровае выпрабаванне часам, і сёння ў рамках дзвюх незалежных дзяржаў атрымала новыя магчымасці для творчага развіцця.

У нас няма канфрантацыйных праблем, якія, як мы спадзяемся, не з'явіцца і ў будучыні, — адзначыў пасол. — Гэта стварае трывалую базу для плённага, узаемавыгаднага супрацоўніцтва Расіі і Рэспублікі Беларусь у забеспячэнні дастойнага жыцця, правоў і свабод сваіх грамадзян, карыснага ўзаемадзеяння ў рамках СНД і на міжнароднай арэне.

АХОВА ЗДAROУЯ

ДАПАМОГА ПРЫЙШЛА З КІТАЯ

Спецыялісты з лепшых клінік Кітая пачалі прыём хворых у дыспансера НДІ радыяцыйнай медыцыны ў Мінску. Тым самым зроблены крок да рэалізацыі пагаднення аб стварэнні беларуска-кітайскай паліклінікі для лячэння пацярпеўшых ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Першымі пацыентамі кітайскіх лекараў сталі «ліквідатары» з цяжкімі формамі захворвання і дзеці, якія пражываюць у зоне жорсткага кантролю. У лячэнні іх прымяняюцца традыцыйныя метады кітайскай медыцыны — травы, іголкаўколанне. Дарэчы, травы кітайскія ўрачы прывезлі з сабой і рыхтуюць зборы індывідуальна для кожнага хворага.

Кітайскія спецыялісты высока ацанілі арганізацыю работы ў дыспансера, калектыву якога, нягледзячы на востры недахоп памяшканняў, здолеў стварыць спрыяльныя ўмовы для дзейнасці калег з-за рубяжа. І ўсё ж магчымасці прыехаўшых у Мінск урачоў абмежаваныя. Пакуль яны прымаюць 12—15 чалавек у дзень, зразумела, толькі з цяжкімі формамі захворвання. У перспектыве ж плануецца арганізаваць платнае лячэнне і іншых катэгорыя хворых. НА ЗДЫМКУ: медсястра Алена СІДАРЭНКА і праўізар Акадэміі кітайскай медыцыны Лі Хуань ЧЖУН рыхтуюць наборы траў.

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

Перапяліная ферма створана ў калгасе «Свіцязь» Навагрудскага раёна. Пакуль тут тры тысячы птушак. Усяго ж іх колькасць мяркуецца дасягнуць да 12—13 тысяч і атрымліваць у год да адзінаццаці мільёнаў яек і да 6 тон дыетычнага мяса. Прадукцыя гэта надзвычай багатая карыснымі рэчывамі і вітамінамі. Галоўная ж вартасць перапяліных яек, як лічаць спецыялісты, у тым, што ўжыванне іх стымулюе вывад радыеактыўных рэчываў з чалавечага арганізма. Сваю новую прадукцыю калгас пастаўляе ў асноўным у аздараўленчыя і лячэбныя ўстановы Гродна і Мінска, дзе папраўляюць здароўе дзеці з зоны, што пацярпела ад аварыі на ЧАЭС.

НА ЗДЫМКУ: новая прадукцыя калгаса.

РЭЛІГІЙНАЕ ЖЫЦЦЕ

У СЕМІНАРЬЮ — ПА КОНКУРСУ

Новы навучальны год пачаўся ў Мінскай духоўнай семінары ў Жыровічах паблізу Слоніма. Паводле вынікаў конкурсу, на першы курс залічаны 54 абітурыенты са ста прэтэндэнтаў. У семінары прыняты ў асноўным ураджэнцы Беларусі, толькі чацвёра — «іншаземцы».

Цяпер на чатырох курсах адзінай у рэспубліцы навучальнай установы, якая рыхтуе свяшчэнна-служыцеляў для праваслаўных прыходаў (ёсць, праўда, і другая духоўная семінарыя, але для католікаў, у Гродне), вучыцца звыш 170 студэнтаў. Беларуска мова абавязковая для ўсіх, незалежна ад нацыянальнасці.

Навучанне тут бясплатнае і разлічана на 5 гадоў. Хоць першы выпуск чакаецца праз два гады, некаторыя семінарысты ўжо ўзначалі царкоўныя прыходы і працягваюць вучобу завочна.

ПРАФЕСІЯ І ЗАРПЛАТА

ХТО КОЛЬКІ АТРЫМЛІВАЕ

Газета «Беларускі час» апублікавала цікавыя для роздому лічбы — хто колькі сёння атрымлівае за сваю працу. Падаём гэтыя звесткі.

Начальнік варты пажарнай часці ў гарадскім пасёлку — 1 870 рублёў.

Сярэдняя месячная зарплата рабочага завода шасцераз'яднання «Мінсктрактаразапчастка» — 6 580 рублёў.

Інжынер КТБ вытворчага аб'яднання «Інтэграл» — 2 500 рублёў.

Артыст тэатра — 2 600 рублёў.

Інжынер-будуаўнік — 4 200 рублёў.

Вартаўнік садовага таварыства — 1 500 рублёў.

Галоўны спецыяліст камерцыйнага банка — 5 000—7 000 рублёў.

Дырыжор аркестра тэатра — 3 200 рублёў.

Сакратар Камісіі Вярхоўнага Савета РБ — 9 400 рублёў.

Начальнік аддзела УУС (маёр) — 9 000—10 000 рублёў.

Мілцыяннер першага года службы — 5 000—6 000 рублёў.

Дырэктар Інстытута Акадэміі навук РБ — 6 000 рублёў.

Сярэдняя зарплата вадзіцеля трамвая — 6 900 рублёў.

Старшы рэферэнт Вярхоўнага Савета РБ — 5 800 рублёў.

Дырэктар завода жалезабетонных вырабаў (300 працуючых) — 7 500 рублёў.

Намеснік загадчыка аддзела прадуктовага магазіна — 3 700 рублёў.

Старшы рэдактар Нацыянальнай радыёкампаніі — 3 050 рублёў.

Механізаатар калгаса, саўгаса — 3 500—4 000 рублёў.

Даярка — 3 000—3 500 рублёў.

Сярэдняя зарплата вядучага спецыяліста рэспубліканскага галіновага камітэта прафсаюза — 5 000—6 500 рублёў.

Настаўнік матэматыкі сярэдняй школы — 2 100 рублёў.

Медыцынская сястра гарадской паліклінікі — 1 700 рублёў.

Малодшы навуковы супрацоўнік Акадэміі навук РБ — 2 600 рублёў.

ВЕСТНІ АДУСЮЛЬ

Усяго 13 мільёнаў долараў складалі на канец жніўня валютныя запасы Беларусі. А на розныя патрэбы сёння неабходна выдзеліць з дзяржаўнага фонду 105 мільёнаў долараў.

У наступным годзе Мінскі трактарны завод вырабіць 95 тысяч трактароў «Беларусь», столькі ж, колькі і сёлета. Гаспадаркі рэспублікі закупляюць толькі 5 працэнтаў трактароў МТЗ, астатняе ідзе на экспарт.

Аб'ём пасажырскіх перавозак на Мінскім метрапалітэне ў параўнанні з мінулым годам ужо скараціўся на 19 працэнтаў. А на паветраным транспарце — амаль напалову.

Участник ПНС «Перепел»
к-в «Світязь» тел. 76-7-19, 2-12-68

ЦАРКВА—ГЭТА НАРОД

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

не даводзілася ёй бачыць ніколі. Але, як заўсёды, гарэлі свечкі, пахла ладанам, і гучалі маліты, адгукаючыся ў душах вернікаў святымі словамі: «Праці сына свайго Госпада нашага Ісуса Хрыста, каб паслаў нам радасць аглядаць сваімі вачыма вольную Бацькаўшчыну нашу Беларусь, жыць у ёй і працаваць Богу на славу...»

А галоўнай падзеяй 25 верасня, несумненна, была навуковая канферэнцыя, прысвечаная 1000-годдзю Полацкай епархіі і праваслаўнай Царквы на Беларусі, якая адбылася ў Акадэміі навук. У докладах паўставала ўся 1000-гадовая гісторыя Беларускай праваслаўнай царквы, яе няпросты шлях, поўны пакут, здрад і велічных подзвігаў. І становілася зразумелым, чаму Царква бачыць асноўны сэнс свята ў памінанні святых зямлі Беларускай, якія сваім жыццём падалі прыклад самаадданнага служэння Радзіме і яе народу многім і многім пакаленням вернікаў.

Вечарам таго ж дня адбыўся ўрачысты вечар у Дзяржаўным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета, на якім да прысутных звярнуўся Старшыня Вярхоўнага Савета рэспублікі Станіслаў Шушкевіч. Ён сказаў: «Упершыню на Беларусі так шырока адзначаецца рэлігійнае свята. Спадзяюся, што для нашай маладой дэмакратычнай дзяржавы яно стане яшчэ адным крокам да адраджэння духоўнай спадчыны, усталявання чалавечай годнасці і гістарычнай справядлівасці. Радзінным чынам мяняюцца адносіны дзяржавы да Царквы. У бліжэйшы час Вярхоўны Савет прыме закон аб свабодзе веравызнання і рэлігійных арганізацый. Я ўпэўнены, што праваслаўная Царква будзе заўсёды спрыяць узаемаразумею паміж людзьмі розных перакананняў, паміж вернікамі розных канфесій. Накіраванасць праваслаўнай Царквы на кансалідацыю людзей дзеля стваральнай працы, яе міратворчая палітыка пацверджаны вашымі цудоўнымі словамі, Уладыка, я магу іх толкі пры-

весці: «Няма народа лепшага ці горшага, кожны народ мае права на павягу да сябе. Толькі мірны дух прынясе выратаванне, злосьць, нянавісць, высакмернасць — дрэнныя дарадчыкі. Трэба вярнуць народам царпімасць адзін да аднаго».

У словы ў адказ Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі, Экзарх усяе Беларусі Філарэт падзякаваў за прывітанне і дадаў: «Я рады таму, што кіраўніцтва рэспублікі і вы, у прыватнасці, так правільна разумеюць нашу пазіцыю. Яна такой была спрадвечу, бо Царква — гэта народ. І Царква заўсёды павінна быць з народам і дбаць аб яго інтарэсах, і духоўных, і культурных, і гістарычных».

Пра тое, што значыла і будзе значыць гэтае свята для нашага народа, напісана ўжо шмат і будзе напісана яшчэ больш. А вось аб тым, чым стала яно для нашых замежных гасцей, вельмі кранальна і шчыра адзначыў ігумен Грыгорый, настояцель Свята-Кірыла-Тураўскага храма ў ЗША: «Ад часу маіх першых дзён, як праваслаўнага семінарыста, калі найважнейшым маім заданнем было прыглядаць за свечкамі і ладанам у нашым прыходзе, я бачыў у снах, выношваў надзею і маліўся аб тых найслаўнейшых днях, калі буду мець нагоду пабыць і памаліцца ў той святой зямлі, якая была асвятлена крывёю пакутнікаў і падзвіжнікаў жыццём шматлікіх святых угоднікаў нашай праваслаўнай Царквы. Вы — тут, у Беларусі, а мы — у Беларускай епархіі ў Амерыцы вельмі моцна звязаны паміж сабой духоўна. Мы глядзім на вас як на Царкву-маці, і вашы болі — гэта нашы болі, а вашы радасці — радасці нашы. Прадаўжайце натхняць нас вашымі споведзямі, маліцеся, змагайцеся і пераўтварайце гэты край, каб ён стаў нарэшце тым, для чаго яго паклікаў Бог».

А ў суботу вялікая калона аўтобусаў і аўтамабіляў у суправаджэнні міліцэйскага эскорта адбыла з Мінска ў Заслаўе, дзе на старажытным гарадзішчы павінен быў адбыцца чын асвятлення каменнага крыжэ, устаўленага тут у гонар манахіні Рагнеды і сына яе Ізяслава. (Дарэчы, хочацца адзначыць адну вельмі істотную рысу гэтага свята — адзіўляючую і, на жаль, амаль забытую намі дакладнасць, з якой пачыналіся і канчаліся ўсе мерапрыемствы і падзеі. Мабыць, гэта адбывалася не таму, што праграма была вельмі насычанай і збой нават на 10 хвілін пагражаў зрываць чарговага ме-

рапрыемства, а таму, што ўдзельнікі свята проста былі адказнымі і дысцыплінаванымі людзьмі, якія з павагай ставіліся адзін да аднаго і да сваёй справы).

Нібы сам Бог спрыяў гэтаму сваяту. Ні ветрыка не было ў ясны восеньскі дзень на гэтым надзвычай прыгожым месцы, і роўным полымем гарэлі свечкі ў руках усіх, хто прыйшоў да велічнага двухметровага крыжэ. Здавалася, быццам бы не напружаныя свята паставілі яго тут, а тысячагоддзе вырастаў ён з

які ўпершыню ўбачыў бацькаву радзіму. «Гэта свята для мяне — двайная падзея, — гаворыць Канстанцін Мярляк. — Па-першае, юбілей Беларускай Царквы і тое, як ён адзначаецца, цалкам адпавядае даце — такое свята магчыма стварыць толькі раз у тысячагоддзе. Па-другое, я нарэшце дома», — гаворыць ён і змаўкае...

27 верасня ў Полацку стала днём найвышэйшага малітоўнага напружання і, адпаведна, кульмінацыяй свята. Здаецца,

беларускай зямлі, асвятленай некалі знаходжаннем тут манахіні Рагнеды, у горадзе, названым імем сына яе Ізяслава, каб сёння, у дзень праслаўлення Сусветнага Узвіжання Чэснага і Жыватворнага Крыжэ Гасподняга сабрацца тут і вышэйшае духавенства з усіх бакоў свету, і простых беларускіх жанчын у пярстых хустачках, міністраў і дзяўчынак у школьнай форме. Перад Богам усе роўныя...

Гучалі словы маліты, нязменнай з тых самых старажытных часоў, якіх тысячы год таму, празрыста сінега халоднага неба, плыло ў паветры, кранаючыся няроўнай паверхні крыжэ, лёгкае восеньскае павуцінне, і ўспаміналіся словы Уладыкі, сказаныя ім за дзень да гэтай падзеі: «Зямля і неба, плоць і дух, часовае жыццё на зямлі і вечнасць, смерць і ўваскрэсенне. Вось гарызанталі і вертыкалі нашага быцця, якія ствараюць сабою крыж...»

Пасля гэтай цырымоніі адбыўся мітынг на гарадской плошчы Заслаўя, і шэсце з хрэсным ходам адправілася да Спаса-Праабражэнскага храма, дзе і адбыўся малебен.

І зноў, зноў — у дарогу, на гэты раз у Полацк. А за вокнамі — беларуская зямля, для каго — свая, прывычная і таму яшчэ больш дарагая, для каго — родная, але ж некалі страчаная і дзесяцігоддзямі бачаная толькі ў балючых і сумных снах. Колькі часу не быў на Беларусі Канстанцін Мярляк, старшыня царкоўнай управы з Нью-Йорка! Адказ паследаваў адрэзу, быццам усе 48 год і 2 месяцы лічыў ён дні да гэтага восеньскага ранка, калі ішоў па вузкай вуліцы старажытнага Заслаўя. Побач — сын,

што ўвесь дзень ішло няспынае набажэнства ў храмах і саборах горада, які першы на Беларусі асяніў сябе хрэсным крыжам: тры літургіі, вадасвятны малебен, архірэйская сустрэча ў Сафійскім саборы, хрэсны ход ад Сафійскага сабора ў Спаса-Ефрасіннеўскі манастыр, малебен, вынас мошчаў прападобнай Ефрасінні і хрэсны ход з мошчамі на саборнай плошчы манастыра, які дастойна ўзячы са свята юбілей.

Скончылася свята, і наша Царква ўступіла ў другое тысячагоддзе свайго існавання. Цяжка адзначыць адказна на пытанне, што даў нам гэты юбілей, але нельга не згадзіцца з Нілам Гілевічам, які галоўны сэнс падзеі ўбачыў у тым, што яна дала моцны імпульс, каб кожны чалавек, застаўшыся сам-насам з сабой, спыніўся, зазірнуў у сваю душу і задумаўся над адвечным пытаннем пра сэнс уласнага жыцця.

Што ж датычыцца жыцця ўсіх нас, то якім бы цяжкім яно зараз ні падавалася нам, услухаемся яшчэ раз у словы Уладыкі Філарэта: «Я хачу выказаць надзею на тое, што свята наша стане жывым напамінам усім нам, што мы не адзінокія ў сваім зямным вандраванні, з намі святых нашы продкі, усе яны прайшлі тысячагадовы шлях Беларускай, і нам павінна быць значна лягчэй за іх прайсці свой шлях у гэтым жыцці, таму што перад нашымі вачамі іх подзвіг, і заключаецца ён у ажыццяўленні Евангельскага ідэала служэння Богу, людзям, роднай зямлі».

Вераніка ЧАРКАСАВА.

НА ЗДЫМКАХ: святкаванне 1000-годдзя хрышчэння Беларусі.

Фота Віктара СТАВЕРА.

Чыгунка, якая цягнулася стужкай уздоўж сады ў на-прамку Беларусі, была якойсьці загадкавай, таемнай. На мяжы Латвіі і Беларусі, з абодвух бакоў чыгункі, стаялі брамы, праз якія праходзілі цягнікі. На браме з боку Латвіі было напісана: «Привет трудящимся Западу», а з боку Беларусі: «Коммунизм сметёт все границы». Апошні надпіс я прачытала яшчэ ў 1923 годзе. Вясной, на свята, прыехала да мяне сяброўка. Аб прыездзе не паведаміла. Ідучы да мяне, яна не звярнула ўвагі на гэтую браму і прайшла праз яе, пасля чаго запыталася, дзе жывуць Казакевічы. Ёй адказалі, што ў Латвіі, і завялі на пагранічны пост. Савецкія пагранічнікі, бачачы, што гэта яшчэ зусім дзіцё, сазваніўшыся са сваім начальствам і атрымаўшы дазвол вярнуць дзяўчынку ў Латвію, умоўнымі трыма выстраламі вызвалі начальніка Латвійскай пагранічнай стражы, а пазней і мяне для апазнання. І калі я назвала яе імя і прозвішча, дзе вучыцца і куды ішла, то мне было загадана перайсці метры 2—3 за мяжу, за тыя вароты, распісана за свае паказанні. Толькі пасля гэтага сяброўцы дазволілі ісці са мной. Ідучы назад, я і прачытала надпіс з боку Беларускай ССР. Так мы з сяброўкай пабывалі за мяжой.

Жывучы на мяжы з Беларусі, мы бачылі, як праходзілі савецкія пагранічнікі, як працавалі калгаснікі, пры якіх заўсёды стаяў пагранічнік з аўчаркай. Розныя думкі тады варушыліся ў галаве. Мы хадзілі па сваёй зямлі, калі хацелі і дзе хацелі — да самай канаўкі-мяжы...

Па восені, калі трэба было ехаць вучыцца ў 7-ю класу, ужо трэба было плаціць за навучанне. Бацькі рашылі аддаць мяне вучыцца на краўчыку, бо плаціць за дваіх вучняў і адначасова сплываць за зямлю запраўды было вельмі цяжка. Вось тут я атрымала першы балючы ўдар. Мне вельмі хацелася вучыцца ў гімназіі. Такое паведамленне перад самым

і паехала ў гімназію. Вучыцца ў гімназіі было вельмі радасна, прыемна, цікава. Усе вучні гімназіі з Прыдзруйшчыны, Індыры і Пустыншчыны седзіліся ў Індыры ў адзін вагон. Усё гэта нас радзіла. Нягледзячы на ўзрост, завязалася дружба, якая цягнулася па сённяшні дзень з тымі, якія яшчэ жывуць. На жаль, з нашга пакалення засталася маленькая жменька.

Пасля заняткаў у гімназіі дзяўчаты хадзілі вучыцца ў кравецка-ткацкую майстэрню, а хлопцы ў слсарна-такарную і ў дрэвапрацоўную. Кірвуні-

Якубецкі. Мы пераканаліся, што на Беларускай мове лёгка выказаць свае думкі, перажыванні, радасці і няўзгоды. Паззія Я. Купалы збліжала нас з народам, з яго жыццём, радзіла нас з ім, з яго мастацтвам, з яго цяжкай доляй і цягай да вызвалення. Як жа нам хацелася на той час прачытаць хоць некалькі беларускіх раману, апавяданняў! Але іх мы не мелі.

Цікава, прыгожа, а часамі і смешна праходзіла жыццё ў гімназіі. Запраўды гэта былі лепшыя гады юнацтва, якія ніколі не забываюцца.

было развітацца з сябрамі і настаўнікамі, якія не шкадавалі сваіх сіл на наша выхаванне. Балюча было глядзець на Якубецкага, які ўжо быў хворы і працаваў апошні год. Жаль было пакідаць сям'ю Сахаравых. Дырэктар Сахараў і яго жонка Вольга Фёдарэўна ў часе вучобы замянялі мне бацькоў, а іх дачкі Галіна і Ірына былі маімі шчырымі сяброўкамі.

Восенню 1930 года паехала ў Рыгу, каб скончыць двухгадовыя педагагічныя курсы. На курсах старалася як можна менш браць дапамогі ад баць-

ста запрашала мяне да сябе, і за гэрбатай цэлюю гадзіну мы гаварылі на латышскай мове. Іншы раз запрашала ўвесь курс да сябе: пасля лекцыі яна частавала нас кавай і рознымі смачнымі закускамі. Яшчэ і білет выплывала, што мы патрацілі на трамвай.

Паўлава была арганізатарам гуртка псіхолагаў. Заняткі ў ім былі вельмі цікавыя і карысныя. М. А. Паўлава напісала кнігу па псіхалогіі.

З прыемнасцю слухалі і лекцыі латышскай мовы доктара Арнольда Вевербранта.

Практычныя заняткі праходзілі тут жа ў школе, якая была ў адным памяшканні з настаўніцкімі курсамі. Школа была невялікай. Займала двухпавярховы драўляны дом. На другім паверсе жылі курсанты і кірвунік курсаў, а ўнізе прыводзіліся заняткі: днём — вучняў, а ўвечары — курсантаў.

Супроць школы быў вялікі прыгожы парк «Аркадзія». Вельмі многа ў ім было ружаў і іншых кветак. У каналах плавалі лебедзі. Кожны дзень мы бывалі ў гэтым парку. Адпачывалі сярод цудоўнай прыгажосці.

Праязджаючы праз Дзвінск, я заўсёды на некалькі гадзін застаёўлівалася ў ім, каб яшчэ раз паглядзець на будынак гімназіі, аб якім захавалася многа прыемных успамінаў: многа цяпла і святла атрымала ў гэтым будынку ад настаўнікаў.

С. П. Сахараў — дырэктар гімназіі — быў чутым і добрым чалавекам. Голас яго заўсёды быў аднолькава спакойным і роўным. Ён стараўся ўсім вучням па магчымасці дапамагчы, звольніць іх ад платы за навучанне. Улетку ён выезджаў на вёску, збіраў народны фальклор і абавязкова адведваў сваіх вучняў, знаёміўся з іх бацькамі, высвятляў іх матэрыяльнае становішча. Жонка яго, Вольга Фёдарэўна, здольная літаратарка, заўсёды мела кантакт з дзяўчатамі гімназіі і дапамагала ім чым магла. Сваім донкам і ўсім нам Вольга Фёдарэўна была сапраўдным сябрам. Мы доўга ралі ёй усё наша жыццё, і яна ведала ўсе нашы тайны, ве ўсім нам дапамагаючы сваёй радчай. Мы вельмі яе любілі.

Будучы ў Дзвінску, я заўсёды адведвала А. П. Якубецкага, які, як той Данка, мог вырваць сваё сэрца і аддаць яго людзям, каб яны ўбачылі добрае насенне, якое ён сеяў у маладыя душы сваіх вучняў, спадзеючыся на добрыя ўзыходы. Неўзабаве Якубецкі памёр, але светлая памяць аб ім засталася сярод тых, хто яго ведаў.

НА ЗДЫМКУ: у майстэрні Дзвінскай гімназіі; брашура, у якой змешчана падрабязная справаздача аб судовым працэсе над беларусамі ў Латвіі; І. КРАСНОУСКІ і П. МЯДЗЕЛКА сярод настаўнікаў і вучняў.

МОЙ ЖЫЦЦЯПІС

Эмілія КАЗАК — КАЗАКЕВІЧ

ком майстэрняў быў інжынер Комісар Ян Хрыстафоравіч.

У гімназіі часта адбываліся спектаклі, канцэрты, мастацкая гімнастыка, выступаў наш хор... І не толькі ў гімназіі, мы выступалі ў іншых навакольных мясцовасцях сярод беларусоў. У гімназіі выходзіла вучнёўская «Школьная часопісь». Часта прыходзілася хадзіць у рэдакцыю рабіць карэктур. Вясной праходзілі спаборніцтвы па фізкультуры, у якіх прымалі ўдзел усе школы Дзвінска.

Кожны вучань гімназіі ў залежнасці ад сваіх здольнасцяў, акрамя вучобы, быў заняты ў самадзейнасці і ў агульна-гра-

Памятаю, аднаго дня, перад лекцыяй рэлігіі, на перамене я стаяла ля аўчарскага стала і чытала верш Цёткі:

Не веру ідалам паганым,
Што з казальніц за грошы
лгуць
І сочуць прагавітым вокам,
Зкуль больш чырвонаў ім
нясуць...

Гэта было ў 10 класе перад экзаменамі. Была апошняя лекцыя рэлігіі. І трэба ж было пачуць маё «выступленне» ксяндзу. Нічога не гаворачы, ён паставіў мне ў атэстат сталасці «Я». Гэта азначала амаль тое самае, што і адзнака за паводзіны.

Будучы ў 10 класе, я марыла вучыцца на доктара. Зубрыла латынь. Школьны доктар Цэльт², ведаючы мае жаданні, час ад часу дазваляў мне заходзіць у бальніцу і наглядаць за хворымі. Планы мае рухнулі раптоўна. Полымя пажару бацькоўскай хаты панішчыла ўсе мае думкі, імкненні, надзеі. Трэба было думаць, як паставіць хату, як адзецца і абуцца, як сплываць за зямлю. Плаціць за вучобу ўжо не было чым. Права навучання ва ўніверсітэце каштавала дорага.

Гэтае няшчасце (пажар) здарылася перад экзаменамі. Экзамены праходзілі як у сне. Нічога мяне больш не цікавіла. Атрымаўшы атэстат сталасці, паехала да бацькоў. Сумна

з Пётра Цэльт скончыў Страсбургскі ўніверсітэт. На службе ў гімназіі з 1.10.1923 г.

Бібліятэка
№ П. Беларусь-Вібарышчэ. № П.

БЕЛАРУСКІ ПРАЦЭС
У ЛАТВІ.

Рига, 1926.

Выдавецтва Беларуска-Латвійскай арганізацыі ў Латвіі.

мадскім жыцці гімназіі. Кожную вясну рабілася ў гімназіі выстаўка вучнёўскіх вырабаў. Вучні ў нацыянальных кецёнах дзяжурлі на выстаўцы. Дзяўчаты ў сваё дзяжурства тклі кросны ў часе выстаўкі. На выстаўцы кожны мог купіць тое, што яму падабалася. Усё гэта рабілася для таго, каб на атрыманыя сродкі больш вучняў звольніць ад платы за навучанне.

У гімназіі мы многа вучылі вершаў. Кніг было мала. Карысталіся «Гісторыяй беларускай літаратуры» М. Гарэцкага. «Дудка беларуская» М. Бурачка чыталася з захапленнем. Ведалі мы яе на памяць. А словы: «Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб ня ўмерлі» былі нам як кліч да барацьбы за родную мову, за свой народ, за сваю краіну. Вельмі хацелася, каб жыло і красаваўся ўсё роднае, беларускае. «Энеіду навыварат» і «Тараса на Парнасе» таксама ведалі на памяць. Паззія Я. Купалы, Я. Коласа, Цёткі і іншых беларускіх пісьмемнікаў сцвярджала тое, аб чым нам гаварыў А. П.

ад'ездам для мяне было зусім нечаканым. Я разгубілася, не ведаючы, што рабіць. Слёзы міжвольна пацяклі з вачэй. Я пайшла ў сумежны пакой, у спальню бацькоў, і лягла на іх ложка. Дзверы былі адчынены. Я чакала, што будзе далей. Чую, сястра кажа, што краўчык поўна на кожным вуглу. Брат не прычыў. Маці маўчала. На бацьку былі ўсе мае надзеі, бо і ён не вельмі хацеў, каб я вучылася на краўчыку. Нарэшце бацька падыходзіць да мяне і спакойным, мяккім голасам кажа: «Што ж ты, дачушка, ляжыш у маім ложку, хіба свайго не маеш?» Я ўжо адчувала, што ўсё будзе добра, і сказала, што лепш ужо ісці ў служанкі, чым у краўчыкі. Бацька сказаў, каб хутчэй збіралася, што я паеду вучыцца, бо і Сяргей Пятровіч¹ мяне хваліць, хоць можа і дарэмна. Далей я нічога не чула. Хуценька сабралася

1 С. П. Сахараў, дырэктар гімназіі.

Працяг. Пачатак у № 40.

АДЧУЦЬ «ДЫМ АЙЧЫНЫ» У ПІСЬМАХ СЯБРОЎ

Дарагая мая Дзіяна Цімафееўна!

Дзякуй за віншавальную тэлеграму! Думаю, што магу Вас сардэчна павіншаваць са здачай двухтомніка ў выдавецтва. Які цяжкі груз звалілі вы з плеч! Калі ласка, не хвалойцеся і не непакойцеся. Усё будзе ў парадку. Усё роўна рэдактары рэжучь пасвойму падборкі, стрыгучь, як авечак, вершы, адкідваюць усё, што ім уздумаецца, у залежнасці ад характару, настрою, густу, культуры і, нарэшце, адносінаў да аўтара. Тут поўная бескантрольнасць, а іншы раз і беспрынцыповасць. Людзям, якія ўвесь час чытаюць бясконцае колькасць вершаў па роду работы, яны набіваюць аскаміну: не даходзяць да сэрца, не хвалюць і не радуець. Для іх гэта чарная работа, што надакучыла да адурэння, і нічога, акрамя жадання хутчэй сплываць не з рук, не выклікае. Такое ўражанне ў мяне выклікалі мае адносіны (завочныя) з рэдактарамі. Пра гэта гавораць іх плоскія рэплікі на старонках рукапісаў. Колькі нядабрычлівасці, колькі простага імкнення мацней зняважыць, пакрыўдзіць у гэтых рэпліках. Я ведала рэдактараў Купалу, Глебку і яшчэ некалькі маладых — гэта чулыя, улюбёныя ў вершы людзі. Як прыемна было працаваць з імі. Купала з улюбёнасцю ў работу рэдактара пісаў мне: «Працую над падборкай і рэдагаваннем Вашай кнігі з такім замілаваннем, як над сваёй». А Глебка, калі яго лялі за маю кнігу (у час ганення на «нацыяналістаў», мяне, Бялевіча, Сасюру і многіх іншых), гаварыў на сходы: «Мне вельмі падабаюцца вершы Канстанцыя Буйло, і я не мог іх чапаць». Але гэта было. А цяпер так многа людзей з халодным сэрцам, якія разумеюць, што яны маюць права рабіць з сваімі сабратамі, што ім уздумаецца. Божа, ратуі мой двухтомнік ад чалавека з халоднай душой і нядабрычлівым сэрцам! Ну, няхай будзе што будзе. Ад непазбежнага не выратуешся. Я разумею, што я не без граху. Вядома, магчымыя і памылкі, і адхіленні, і русізмы. І як прыемна, калі вопытная, сяброўская рука ўстаўіць удалае слова, выправіць няправільнасць і памылку. Чытаеш і радуешся. Помню такія праўкі ў Купалу, Кірэні. Гэта як мазок на карціне майстра, які адразу робіць вочы бліскучымі, рот выразным, вобраз дакладным. Маленькі мазок — а ўражанне вялікае.

Родная мая! Дзякуй Вам сардэчнае, вялікае за ўсю Вашу імкліваю энергію. Дзякуй усім, хто прабіў дарогу майму вершам да людзей. Вельмі хачу, каб яны спадабаліся ім, каб прайшлі ад сэрца да сэрца. (...)

Вельмі хачу атрымаць ад Вас вялікае, добрае пісьмо. Рада, што ўжо не ляжу на Вас каменным цяжарам, нават дыхаць лягчэй стала. Мілы Вы мой, родны чалавечак. Які гэта падарунак лёсу для мяне! Атрымала паштовачку ад Ніны. Піша, што ўвесь час збіраецца напісаць мне пісьмо, але пакуль яшчэ «маўчу». Вельмі цяжкі быў для мяне мінулы год». Бедная, родная, мілая дзяўчынка. Усё разумею, усё адчуваю, як на сабе — усё яе нягоды і беды. (...)

Вас моцна і пяшчотна цалую.

Ваша назаўсёды Кан. Буйло.

Масква, 6/IV—79 г.

Дарагая Дзіяна Цімафееўна!

(...) У мяне вялікае гора — смерць Алеся Пальчэўскага. Я літаральна акамянела, даведаўшыся пра яе, а таксама пра Ткачова. Аднаго дабіла вайна, другога — пракляты культ. Бедная Тамара! Не ведаю, якімі словамі звярнуцца да яе. Яна ўся баліць, як дакрануцца да яе. Ужо два дні саджуся за стол, збіраючыся нешта ёй сказаць, а словы нямеюць перад такім няўцешным горам. Застацца зусім адной. У яе нядаўна памерла сястра, цяпер муж. Божа мой! А як трагічна яна страціла першага мужа — так, як і я... І усё гэта перанесла гэтая маленькая, кволая жанчына — і сама са сцэны трапіўшы ў мясіцы не такія ўжо далёкія! Цяпер ездзіла ў Тбілісі на ўрачыстасці юбілейныя, прысвечаныя загубленаму нявіннаму мужу. Што яму ў гэтым? Ён не даведаецца, што гонар яго адноўлены, што ён зноў у **Заканчэнне. Пачатак у №№ 37—39.**

гонары і пашане. Яна дачакалася гэтага пры жыцці. А колькі бедаў цяпер звалілася на яе галаву. Як перажыць? Як перанесці. Мне зразумела яе сціпласць, яе замкнёнасць, яе страх адкрываць душу. А яна знайшла ў сабе сілы — ад заслужанай артыстычнай стала пісьменніцай. Вельмі спадзяюся, што творчасць дапаможа ёй перанесці і не загінуць ад адчаю. У мяне няважна. З нервамі творцыця незразумелае. Хвалюся за ўсё. Мне здаецца, што каб было б лепш, усё гэта рабілася пасля маёй смерці. Я не адчувала б гэтай трывогі. Цяпер мне цяжка ўвогуле зразумець, што са мной. Прашу Вас, лічыце, што я памерла, і рабіце ўсё — як быццам мяне няма на свеце. Памагчы я нічым не магу. Вось толькі днямі вышлю фота і яшчэ вершы, якія быць можа ў Вас ужо і ёсць. Усё, што застаецца ў Вас пасля выкарыстання, — прашу здаць у Дзяржархіў Беларусі. Вам вельмі веру — у гэтым мае выратаванне Інакш было б дрэнна.

Ваша Кан. Буйло.

Масква, 3/IV—79 г.

Дарагі Сяргей Міхайлавіч!

Сардэчна дзякуй Вам за кнігу Галыяна Леўчыка «Доля і хлеб». Чытаю яе і перачытваю. Усе людзі знаёмыя, з Людвікай Антонаўнай інтэнсіўна перапісваюся — цікавы і цудоўны чалавек. Ваш артыкул прачытала з задавальненнем. Прыемна было даведацца, што Вы актыўна працавалі па беларускай справе. Вось і пацярпелі на гэтым. Але гэта не мінала амаль нікога. І ўсё ж людзі не баіліся ніякіх пагроз і пакаранняў, а ішлі ў бой з адкрытым забралам. Віншую Вас са святам Кастрычніка. Жадаю ўсяго найлепшага ў жыцці. А ці паслалі кніжку Людвіцы Антонаўне? Яна мне пісала, што нават рабіла карэктуру яе.

Са шчырым прывітаннем

Кан. Буйло.

Сяргей Міхайлавіч Новік-Пяюн.

Дарагая, родная мая Дзіянэчка Цімафееўна!

Атрымала Вашу пісьмо, якое вельмі абрадавала мяне. Няўжо ўсё ж змянілася Выд-ва і будзе выконваць свае абяцанні і планы? Я ім напісала вялікае пісьмо, дзе былі і просьбы, і выкладкі, чаму яны абавязаны друкаваць мяне. Гэта тое, што я ім над душой не вісела, не трывожыла, а іх маўчанне пачынае сур'ёзна трывожыць мяне і Вас, і з гэтым нешта трэба рабіць. Прасіла рэдактара не вельмі бойка ставіцца да індывідуальнасці аўтара і не стрыгчы яго на вобразу і падабенству свайму. Але я сказала, што рабіць патрэбныя рэдактарскія папраўкі, вядома, трэба, і я супраць іх зусім нічога не маю. Я старалася не нервавацца, супакойваючы сябе шматгадовай практыкай, але нервалалася ўсё роўна. У мяне ж цяпер няма ў запасе шмат гадоў...

Супакойцеся і Вы, мая добрая, і... няхай будзе ўсё добра. Не хвалойцеся і не бойцеся нічога. Я пачынаю верыць у шчасце.

Людвіка Антонаўна напісала мне пісьмо, але ў ім няма паведамлення аб Вашым наведванні яе. Я ёй таксама не напісала, што ведаю пра Ваш візіт — магчыма пісьмо напісана да Вашага да яе прыезду. Яна прыгожа апісала восень у сваім лесе.

Я атрымала пісьмо ад Валянціны Трыгубовіч, аб яе камандзіроўцы ў Польшчу. Апісвае, як у школе імя Б. Тарашкевіча як гімназію пляюць «Люблю наш край». Пісала, што быў злет з усёй Польшчы былых вучняў гэтай слаўтай школы. І вось — была вельмі хвалюючая мінута, калі ўся школа са слязамі на вачах спявала свой гімн стоячы, і Валянціна Трыгубовіч піша, што яна таксама спявала з ім гэтую песню. Яна намякнула, што магчыма варта напісаць у гэтую школу мне. Я ёй сказала, што мая песня стала самастойнай асобай, значыцца народнай — і мне прымазвацца да яе і яе славы — бадай, няціпла. Таму нічога ім пісаць не буду. Ёй падзякавала за хвалюючую вестку. Браніслаў

Тарашкевіч памёр... у 1937 годзе ў нас. Там яго арыштавалі і прысудзілі да 12 гадоў зняволення за камуністычную дзейнасць. У нас — загінуў навікі. Бывала так вельмі часта.

Ваша Кан. Буйло.

Масква, 1980 г.

Дарагая мая Соф'я Захараўна!

З цікавасцю прачытала аповесць пра Купалу. Прама скажу, вельмі не падабалася яна мне. Гэта якраз такое, чаго я не выношу ў адносінах да сябе. Я цярдзец не магу прыставанняў карэспандэнтаў аб майм асабістым жыцці. Вось і тут, збытыя, рознагалосна, урыўкамі апісана тое, што з'яўляецца інтымным жыццём, куды не дапускаецца чужое вока і чужая рука. Бесцярэмонна выцягваюцца адносіны, якія альбо былі, альбо іх не было, гэтага не правярэш, і наўрад ці Купала з кім-небудзь дзяліўся ўражаннямі аб перажытым.

Зайздросчу Вам (па-добраму), што Вы на Нарачы. Як цудоўна павінна быць там! Птушкі спяваюць, лес шуміць, вада плешчацца аб берагі, а паветра напоена пахамі кветак і лесу: сасны, елкі і ліставых дрэў. Дай Бог Вам шчасця! У мяне выйшаў двухтомнік II тыражом. 2 тыражы зараз. Даведалася пра гэта, толькі атрымаўшы 2-гі ганарар, такі ж вялікі, як і за першы тыраж. Калі б гэта ўсё раней! Цяпер радуець толькі таму, што забяспечу сям'ю і сваю, і сястры, і ўнукаў, і пляменнікаў. Гэта так радасна магчы даць блізім тоесце — адыходзячы ад жыцця. Рада, што Ваша мілая Надзюша ўжо з Вамі і Вам спакайней жыць пад яе апекай і клопатам. Можна быць таму, што я стала «багатай», я таксама карыстаюся і дапамогай, і клопатам, і ўвагай усіх блізкіх. Стараюся плаціць ім тым жа. Сям'я ў нас цесна спаяная і дружная, усе клопаціцца адзін аб адным і любяць адзін аднаго. Пішыце мне, калі захочаце, я рада Вашым пісьмам і заўсёды чакаю іх прыходу. А калі не пішацца — не пішыце, я разумею, як гэта бывае. Не пішацца і мне іншы раз.

Моцна цалую Вас і Надзейку, і Ірачку.

Ваша Кан. Буйло.

Масква, 28/VII—82 г.

Дарагая, родная Соф'я Захараўна!

(...) Я яшчэ раз уважліва прачытала кнігу Лойкі пра Купалу. Напісана яна ўвогуле вельмі добра. Дадзены багацейшы матэрыял пра часы «Нашай нівы», пра людзей, якія рабілі яе, пра становішча ў тым супольніцтве, якое я блізка ведала, і людзей бачу як жывых. Я была запатта маладая ў той час, мне не было зразумела ўсё тая калізіі палітычнага і грамадскага парадку, якія там разыгрываліся. Але я добра ведала Ластоўскага Вацлава, яго жонку Марыю, якая заўсёды паліла мяне смачнай кавай з булачкамі. Аднойчы я зайшла ў «Н. Н.», і яна выйшла да мяне з запаланымі вачыма і з новай газетай «Н. нівай», дзе быў надрукаваны мой верш «Адна, ізноў адна...». Яна плакала над ім. Мне здалася, што яна не зусім шчаслівая са сваім Вацлавам, калі такое яе хвалюе да сёння. Я ведала яе дачку Ганку і Стасю. Ганцы было тады гадоў 5—6, а Стасі тры гады. Яна была пухленькая, беленькая, зусім непадобная на смуглую Ганку. Я тады і не падазравала, што Ластоўская вядомая літоўская пісьменніца. Потым у Каўнасе, у глыбокай старасці, калі на яе юбілей увесь дом яе быў завалены кветкамі, яна, ужо не разумеючы нічога, птылася ў Стасі: «Адкуль столькі кветак? Навошта яны?» Пра гэта мне расказвала Ганка. Вось мне і хочацца дачытаць гэтую аповесць пра знаёмых часы і людзей. Думаецца, Янка быў бы смерцельна злы на вывалакванне на ўвесь свет яго інтымных спраў, калі яны і былі. Нельга карыстацца безабароннасцю мёртвых...

Цалую Вас, маю мілую, дарагую, родную, моцна. Ваша заўсёды

Кан. Буйло.

Масква, 1982 г.

Мілая, дарагая мая Соф'я Захараўна!

Атрымала Ваша вельмі сумнае пісьмо. Разумею, родная, Вам вельмі цяжка забыць Міхася Ціханавіча, Гэта быў душэўна багаты чалавек. Да такіх людзей любоў глыбейшая, сур'ёзнейшая — гэта не толькі муж, гэта сябар у самым глыбокім значэнні гэтага слова. Страціць такога — гэта адраваць частку сваёй душы, а такая рана невылечная.

Але і вялікае шчасце было мець такога сябра. Няхай гэта асвятляе Вашу сёння, няхай дорыць шчасце тое, што такое было. Бо рэдкая жанчына мае яго ў жыцці. Рэдкая складваецца гармонія адносінаў такая, што смерць не ў стане разарваць вузы дружбы, кахання, павагі і адданасці ўзаемнай. Вы гэта шчасце мелі. Я ведаю яму цану, бо яго мела і я. І страціла так трагічна... Усё, што было потым, і ёсць, не ідзе ні ў якое параўнанне з тым, што было. Рана не заживае. Нягледзячы на вонкавыя праяўлены бадзёрасці, жыццядаснасці, жыццядзейнасці, нават адчуванняў радасці, што дорыць іншы раз сучаснасць, — рана баліць усё роўна, і вылечыць яе толькі смерць.

Але неабходна, пакуль гэтая смерць не надыйшла, жыць. А жыць — гэта значыць успрымаць усю сучаснасць жывым успрыняццем. Старацца бачыць і светлыя, і ценявыя бакі жыцця, прымаць у ім удзел. Я разумею жаданне пакласці галаву на плячо сябра і адпачыць — ад адчування цеплыні сяброўскага пляча, удзелу дружалюбнага сэрца. Дарагая мая, усю цеплыню маёй дружбы перадаю Вам з самым сардэчным пацудам любові да Вас, харошай Вы. Вас любіў чалавек, якога я глыбока паважала, да якога ставілася з вялікай цеплынёй дружбы і разумення, што цалкам распаўсюдзіліся і на Вас. Пішыце мне шчыра, проста, я заўсёды Вас сэрцам зразумею і сумую быць Вам блізім, родным чалавекам. Запэўніваю Вас, што гэта вельмі шчырае добрычлівае і сапраўднае сардэчнасць.

Як Ваша здароўе? Як сэрца? Як справы дома, у сям'і? Як дачка? Як унучка? Думаю, што яны ў нейкай меры змякчаюць пацудзі адзіноты, якое Вы натуральна зведаеце без Міхася Ціханавіча. Я вельмі засмучана, што нашы пісьменнікі і паэты так рана пакідаюць жыццё. Куляшоў, Бялевіч, Мележ, Астрэйка, Глебка, Пастрак — гэта ж проста жудасна. Яшчэ Дубоўка, і ўжо не ўспомню цяпер усіх, хто адышоў. Маладыя, у поўнай сіле творчасці, таленавітыя, цудоўныя людзі. Чаму? Што з'явілася прычынай гэтых заўчасных адыходаў з жыцця? Многа думаю пра гэта. З кожным з іх была нейкая сувязь творчая. Думкі іх, іх кнігі хвалівалі, радалі, хацелася чакаць новых твораў — цікавых, змястоўных, што адлюстроўваюць нашу рэчаіснасць і — трагічна адно за адным абрываюцца жыцці душэўна блізкіх таварышаў. Балюча і крыўдна. Нараджэнне і смерць — гэта нармальнае з'ява жыцця. І ўсё ж — да смерці блізкіх прывыкнуць чалавецтва ніколі не зможа. Гэта заўсёды трагедыя і невыносны боль.

Пасылаю Вам кніжачку журналіста Дзіяны Чаркасавай або мне. Тут ёсць фота Міхала Ціханавіча. Вельмі сімпатычна тут ён выглядае. Дзякуй Вам за выразку артыкулаў юбілейных і каралішчавіцкае фота. Са мной побач Аксана Куляшова. Дзе яна, што з ёй? Як перанесла яна смерць Аркадзя? Як Валодзя і Саша, яе сыны, і мая любіміца — яе дачка?

Моцна Вас цалую і прашу пісаць мне і лічыць мяне сваім шчырым і верным сябрам.

Заўсёды Ваша Кан. Буйло.

Масква, 28/X—82 г.

ЗНАЁМІМ З ТВОРЧАСЦЮ МАЛАДЫХ

ЧАМУ Ў ВЕРШАХ БОЛЬ?

Напэўна, гэта не зусім апраўдана — меркаваць аб чужых вершах, рассыпаўшы іх на цытаты, напэўна, прыродзе не патрэбна такая з'ява, як «літаратурная крытыка», бо паэты добраахвотна ніколі не згодзяцца з тым, што пішуць пра вершы крытыкі, напэўна, гэта саманадзейна — думаць, што нешта разумееш у чужых вершах, народжаных таямніцай жыцця, але ж... Але выйшаў у свет зборнік вершаў Таццяны Сапач «Восень», які стаў фактам беларускай літаратуры, і, каб расказаць аб ім (першы абавязак крытыка), трэба сказаць слова...

«Восень» Таццяны Сапач. «Нізкае неба ведае нешта чорнае...» — гэта настрой. Ім прасякнуты ўвесь невялікі зборнік з сарака вершаў. З фатаздымка глядзіць беларуска, адухоўлены і строгі твар. Чаго не хапае нам, дзесяці ХХ стагоддзя? Чаму такі змрочны настрой? Прыгадаю: у зборніку шмат згадак пра натуральны канец чалавека, шмат яго атрыбутаў — могілкі, крыжы і інш. Гэта цяжка зразумець — чаму нам холадна ў душы, чаго нам так да болю не хапае? Гэта адчуванне ідзе знутры. Але чаго менавіта? Чалавечы каханні?

«Так невыносна жыць на гэтай зямлі, калі без цябе...»
Культуры!

«...я прашу,
гавары са мною
на мове Шапэна. ♪
Нацыянальнай аднасці!
«Чаму ты ня тут, не са мною,
вялікі крывіцкі род!»

Наш век прынёс у літаратуру такую з'яву, як «глыбокі ўнутраны псіхалагізм». Ён атрымлівае жыццё ў творы, калі чалавек знаходзіцца ў разладзе з навакольным светам, і тады яму на долю выпадае адзінота.

Псіхалагізм вершаў Т. Сапач сапраўды глыбокі, бо ў яе вершах зроблена спроба аформіць словамі тое, што адбываецца з душою. І знешнія дэталі рэчаіснасці, нахвалены, сляпых вачэй святлафораў, апошніх свечак, змрочнага неба — гэта сродкі перадачы адназначнасці адчування трагізму. Чалавек стаіць сам-насам са змрочкам.

«А толькі мне няма куды ісці,
і ўжо даўно няма куды ісці —
там нехта ёсць».

І я яго баюся.
Ужо ў першым вершы — замкнёнае кола. Гэта назіранне ўжо належыць да галіны псіхалогіі. Чалавек свядома засяроджваецца на пэўным душэўным стане, і ён мае ўсе магчымасці знаходзіцца ў гэтым стане пажаданую колькасць часу. Для вершаў стан свядомасці падчас стварэння адыгрывае, напэўна, галоўную ролю. Калі паэт даследуе сваю душу ў такім змрочным настроі — можа, ён спрабуе, паглядзеўшы змроку ў твар, абараніцца ад пагледзеўшы змроку ў твар, абараніцца ад самога сябе? Інакш чаму тады менавіта змрочныя настроі так распаўсюджаны ў мастацтве нашага часу?

«А я наступаю на горла
мудраму беламу вершу
і вызваляю з формы
дзікі зварыны крык:
я не хачу волі!
я не баюся кайданаў!
я не памру ад самоты,
мой паратунак — тут!»

У вершах паэты — адмаўленне свайго часу:
«Ня намі закладзены гэты

маркотны парадак:
на мове чужой гаворыць родны
народ...»
«На бязладнай, парэпанай коламі
вуліцы
анікога — адзін беспрацоўны
вечер

ад нуды забаўляецца зь
леташнім смеццем.
Тут вясна. Тут найлепшых
паміненняў клады,
і над імі — панылае золата

зораў...»
«Вясна».

Здаецца, паэтка больш не давярае таму, што робіцца наўкола. Дыялогі ў асобных вершах спрыяюць перадачы складаных пачуццяў, дазваляючы спалучаць у адно некалькі поглядаў на жыццё:

«...Паслухай, стары, нам учора
абвешчана воля...
— Паслухай, мой хлопца...
Крывёю і брудам
вам станецца радасць
і доўгачаканая воля...»

Гэтыя радкі — пра адмаўленне паэзіі, наогул разумнасці знешняга, чужога свету. Такое адчуванне, што чалавек адтурхоўвае ад сябе рэальнасць, бо яна несугучная яму, нямілая. Чаму? Здаецца, справа ў чалавеку. Ён свядома абірае такую пазіцыю. Аднак чалавеку трэба верыць у нешта, каб жыць. У яго заўсёды застаецца ўнутраны свет, дзе можна шукаць паратунку. Але пазізія Т. Сапач даводзіць нам нешта даўнае. Унутраны свет паэты абумоўліваецца, знаходзіцца пад уладай свету знешняга, таго самага, непрымальнага, недасканаланага. У душы паэты жывуць успаміны аб самотных восеньскіх праявах, яны аднаўляюцца ў вершах. Ці можа быць душа абсалютна свабоднай ад свету? Мы бачым, што не, што ёсць яе павязь з жыццём, а вечнасць, свабода іншы раз выдаюцца невялікім кавалкам нябёсаў, што назіраюць людзі з глыбін свайго калодзежа. Можа, таму вечнасць у вершах Т. Сапач — такая адчуваная ад чалавека, абстрактная катэгорыя?

«Пойдзем, Савелій, туды, дзе ні
сьцежак, ні сьцен...
Пойдзем, Савелій! — і будзе нам
лёгка і проста
Вольнымі жыць на зямлі, дзе ні
сьцежак, ні сьцен,
Дзе толькі вечер сыявае пра
вечную восень,
Дзе заблукаўся адзін фіялетавы
цень».

Можа, з-за відавочнай невырашальнасці так непакоіць паэтку праблема чалавечай смяротнасці?

«...і пасля будзе ранак,
такі беззаганны і чысты,
што прымусяць паверыць
у нашу з табою несмяротнасць...
А пад вечар, шчасліва,
мы — у сутонні ўрачыстым —
непрыкметна, як сьвечкі...»

І ўсё. Гэта пазіцыя нагадае гульню, у якой адначасова прысутнічае і ўсведмленне трагедыі канца, і неадчэпная цікаўнасць да таго, што ж гэта такое. Атрымліваецца нейкі парадокс: мы так самотна пішам пра тое, чаго не перажылі...

Словы, словы... Напэўна, у вершах галоўнае — гэта перадача ўнутранага стану паэты. Тады будзе зразумелым выкасаблівага настрою. У гэтым зборніку настрой надзвычай пэсімістычны. Здаецца, жыццё з'явіла чалавеку ў сетку падзей, сустрэч, слоў, рэчаў, чалавек прыняў усё ў сябе, адлюстраван і займае ўнутраны свет, што складаецца з думак, успамінаў, адносін да жыцця, да таго, што заставае звонку. У гэтых фрагментах, эпізодах, мінулага можна верушыцца да бясконцасці, калі часова не выбытацца. Нарэшце, насколькі каштоўнае такое паглыбленне для самога творцы. Таямніца ўзнiкнення цягі да творчасці яшчэ не разгадана. І што такое чалавек? Гэта яго мінулае, захаванае ў думках, пачуццях — ці ў чалавеку ёсць яшчэ нешта больш грунтоўнае, на чым трымаецца ўсё? Насколькі моцнай бывае ўлада думак і пачуццяў над чалавекам? Гэтыя пытанні непасрэдна датычацца ўнутранага жыцця, вынікам якога бывае творчасць.

Большасць вершаў у зборніку — гэта белыя вершы, напісаныя без падкрэсленага рытму (ён больш складаны) і рыфмаваных канцовак радкоў. Белы верш — гэта вольнае выкладанне ходу думак паэты. Паколькі творца аддае перавагу сэнсу, форме надаецца мала ўвагі і значных эксперыментаў з формай вершаў няма. Ідзі, тэмы ў зборніку цалкам абумоўлены глыбіннымі з'явамі ўнутранага жыцця. Нават прырода ў вершах сваім станам адпавядае стану творцы. І не толькі прырода. Усё ў вершах робіцца выражэннем паэты, яе душы, з вялікай колькасцю праяў свету яна выбірае толькі сугучнае сабе: змрочныя колеры, настроі, старыя рэчы. Яна нарэшце Сапач? Свайм свеце. Які ён, свет Таццяны Сапач?

«Мы — дзеці чорнага горада...
Мы — дзеці шалёнага месца...
Мы — дзеці мінулага часу...»

«Заміж сьценаў і столі тут —
вечер і сьнег,
Заміж сьвечак калядных —
ваўчыныя вочы...»

Ці можа адчуваць сябе ўтульна чалавек, убачыўшы свет такім?

Паэзію здаўна лічаць дакладным адбіткам працаў, якія адбываюцца ў свядомасці людзей. Па вершах можна было б вывучаць псіхалогію чалавека якой-небудзь эпохі, каб адчуць «гісторыю знутры». Паэты — гэта з'ява шырокая за асобу, яны цалкам ужо не належаць сабе. «Я — голас майго народа...» Дадамо: паэт — яшчэ і голас свайго часу. Таму вершы Т. Сапач — гэта знак таго, што адбываецца з намі, з некім неасэнсаваным, з кімсьці — усвядомлена, але ўсё мы сёння адчуваем, як цяжка нам жыць. У вершах мы бачым гэты ж дысананс чалавека і свету, што і наўкола.

Наталля ЖУК.

Ян СКРЫГАН

Пасля цяжкай працяглай хваробы памёр вядомы беларускі пісьменнік, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі, заслужаны работнік культуры Рэспублікі Беларусь Ян Скрыган. У некрологу, падпісаным кіраўнікамі рэспублікі, беларускімі пісьменнікамі, з жалем і шкадаваннем адзначаецца, што беларуская літаратура страціла таленавітага пісьменніка, чалавека шчодрой душы, чыстага бескампраміснага сумлення.

Іван Аляксеевіч Скрыган нарадзіўся 16 лістапада 1905 года ў сялянскай сям'і ў сяле Труханавічы Капыльскага раёна на Міншчыне. Вучыўся ў Слуцкім сельскагаспадарчым тэхнікуме, Беларускім дзяржаўным універсітэце. Працаваў у рэдакцыях случкай акруговай газеты «Вясковы будаўнік», «Чырвоная Полаччына», загадваў Народным домам у Расонах. Працягла час быў супрацоўнікам рэдакцыі газеты «Літаратура і мастацтва». Далейшы лёс пісьменніка склаўся трагічна: ён быў рэпрэсаваны і на доўгія гады адарваны ад свайго роднай Беларусі.

Вярнуўшыся на Радзіму ў 1955 годзе, пісьменнік працаваў рэдактарам мастацкай прозы Дзяржаўнага выдавецтва БССР, рэдактарам аддзела прозы, а потым — намеснікам галоўнага рэдактара часопіса «Полымя». На працягу сямі гадоў (1967—1974) загадваў Літаратурна-кантрольнай рэ-

дакцыяй БелСЭ. У 1975 годзе Ян Скрыган быў прызначаны адказным сакратаром Камітэта па дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры і працаваў на гэтай пасадзе да выхаду на пенсію.

Літаратурная дзейнасць пісьменніка пачалася ў дваццатыя гады. Першыя яго творы з'явіліся ў друку ў 1924 годзе на старонках газеты «Вясковы будаўнік». Ён прымаў актыўны ўдзел у калектыўным зборніку «Случкай песняры», у альманахах «Наддзвінне», «Росквіт» і «Зарніцы».

За сваё творчае жыццё пісьменнік напісаў і выдаў шмат праязных кніг-нарысаў, апавяданняў, навел, апавесцей, успамінаў. Шмат зроблена пісьменнікам у галіне перакладу.

Ян Скрыган — вялікі майстар мастацкага слова. Яго творы ўвайшлі ў скарбніцу беларускай літаратуры. У іх, пазначаных сапраўдным напалам чалавечых пачуццяў, думак, імкненняў, з мастацкай выразнасцю і пераканаўчасцю паказана наша няпростая супярэчлівая рэчаіснасць. Уся творчасць пісьменніка-грамадзяніна прасякнута палымнай любоўю да роднай Беларусі і людзей працы, шчырым клопатам аб адраджэнні нацыянальнай культуры.

Творы Яна Скрыгана перакладзены на рускую і іншыя мовы.

КАНЦЭРТ МІКАЛАЯ ПЯТРОВА

Імя піяніста Мікалая Пятрова, на жаль, замежным аматарам музыкі гаворыць значна больш, чым многім з яго суайчыннікаў. Але можна спадзявацца, што пасля канцэрта, які адкрыў 55-ты юбілейны сезон у Беларускай дзяржаўнай філармоніі, колькасць паклоннікаў таленту сусветна вядомага майстра значна павялічыцца. Тым больш, што дзеля таго, каб мець магчымасць выступіць у гэтым канцэрце, М. Пятроў адмяніў замежныя гастролі. Чаму?

Адказ на гэтае пытанне даў сам піяніст: «Мяне ўражвае і натхняе, што цяпер, у момант, калі людзі настолькі прыніжаны, зняважаны, падаўлены нашай эканомікай, у іх яшчэ хапае сіл і жадання слухаць музыку. Асабіста я ніколі не скардзіўся на адсутнасць слухачоў, і ўсё роўна мяне бясконца радую і здзіўляе, калі ў Ніжнім Ноўгарадзе, Саратаве, Казані ці ў Мінску музыка збірае поўныя залы. Я бясконца ўдзячны ўсім паклоннікам, ну а з мінскай публікай у мяне даўняе знаёмства... І ўвогуле я лічу канцэрты ў былым Савецкім Саюзе сваім абавязкам і нават місіянерствам. Таму што ганарары па-ранейшаму мізэрныя, іх ледзь хапае на адзін білет за мяжу. І ўсё роўна я выступаю і буду выступаць тут, таму што ні з чым нельга параўнаць задавальненне і шчасце, якое атрымлівае артыст, калі выступае перад суайчыннікамі».

Адкрыццё сезона музычных ансамбляў адбылося ў Дзяржаўным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь. Яны працягваюць серыю канцэртаў, з якімі на працягу мінулага года выступілі музыканты мінскага камернага аркестра «Калегіум-музікум» пад кіраўніцтвам дырыжора Вячаслава Бартноўскага.

Рэпертуар музычных вечароў падбіраецца так, што яны служаць удалым дапаўненнем да мастацкіх палотнаў, няхай то будзе эпоха рэнесанса, рускіх перасоўнікаў, французскіх імпрэсіяністаў.

НА ЗДЫМКУ: іграе мінскі камерны аркестр «Калегіум-музікум».

Фота У. ВІТЧАНКІ.